

Т. В. Парфенюк,
аспірант кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0319-4667>

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.17.162

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Т. Parfeniuk,
Postgraduate student of the Department of Parliamentarism, Educational and Scientific
Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

MECHANISMS OF INTERACTION WITH THE PUBLIC IN THE ENERGY SPHERE OF UKRAINE

У статті проаналізовано основні механізми взаємодії з громадськістю в енергетичній сфері України. Зазначено, що на сьогодні взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства характеризується поліаспектністю форм та механізмів їх реалізації. Однак значна частина з них реалізується з певними особливостями та відхиленнями від загальноприйнятих стандартів (зокрема, оптимальному розподілі та перерозподілі обмежених суспільних ресурсів, що відповідало би принципам раціональності та домінуючим у суспільстві уявленням про соціальну справедливість).

Доведено, що в енергетичній сфері спостерігається, принаймні формально, широке використання різноманітних механізмів взаємодії (консультації з громадськістю, участь у громадських радах, робочих групах, громадські експертизи та моніторинги, громадські слухання, інформаційні запити до органів державної влади тощо) та намагання слідувати загальноприйнятим принципам. Разом з тим, на сьогодні узгодження інтересів заінтересованих сторін з боку Міністерства енергетики України як правило зводиться до банального інформування громадськості щодо діяльності міністерства, консультацій з громадськістю та різноманітних форм партнерства.

Визначено ключові напрями удосконалення існуючих механізмів взаємодії з громадськістю в енергетичній сфері, а саме необхідність чіткої ідентифікації та структурування основних груп заінтересованих сторін, задіяних у виробленні публічної політики в енергетичній сфері; запровадження нових механізмів комунікації між експертами, членами консультативно-дорадчих органів та представниками міністерства (онлайн-платформи, віртуальні кабінети та конференц-зали тощо); проведення регулярних онлайн-трансляцій засідань консультативно-дорадчих органів при міністерстві, а також проведення засідань у межах консультацій з громадськістю.

The article analyzes the main mechanisms of interaction with the public in the energy sector of Ukraine. It is noted that today the interaction of the state and institutions of civil society is characterized by multifaceted forms and mechanisms of their implementation. However, a significant part of them is implemented with certain features and deviations from generally accepted standards (in particular, the optimal distribution and redistribution of limited public resources, which would correspond to the principles of rationality and the dominant ideas of social justice in society).

This is due to a whole complex of both objective (the COVID-19 pandemic) and subjective reasons (the general inertia of public authorities in establishing productive relations with the public, the lack of identification of the main interested parties in the development of public policy by state authorities, lack of a strategy for the development of consultative and advisory bodies under ministries and agencies, etc.).

It has been proven that in the energy sector there is, at least formally, a wide use of various interaction mechanisms (consultations with the public, participation in public councils, working groups, public expertise and monitoring, public hearings, information requests to state authorities, etc.) and efforts to follow generally accepted principles. At the same time, today the coordination of the interests of the interested parties by the Ministry of Energy of Ukraine is usually reduced to banal informing the public about the Ministry's activities, consultations with the public and various forms of partnership.

The key areas of improvement of the existing mechanisms of interaction with the public in the energy sphere have been determined, namely the need for clear identification and structuring of the main groups of interested parties involved in the development of public policy in the energy sphere; introduction of new communication mechanisms between experts, members of advisory bodies and representatives of the ministry (online platforms, virtual offices and conference rooms, etc.); conducting regular online broadcasts of meetings of consultative and advisory bodies under the ministry, as well as holding meetings within the framework of consultations with the public.

*Ключові слова: механізми, взаємодія з громадськістю, енергетична сфера, узгодження інтересів.
Key words: mechanisms, interaction with the public, energy sphere, coordination of interests.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В Україні в останні роки бізнес та інститути громадянського суспільства перебувають у певній невизначеності в контексті налагодження ефективної співпраці з органами публічної влади. З одного боку, це пов'язано з об'єктивними причинами — спочатку пандемією COVID-19, а після 24 лютого 2022 року — російським повномасштабним військовим вторгненням. Останнє, окрім жахливих людських втрат та руйнувань інфраструктури України, також призвело до появи нових ризиків у сфері енергетики. Передусім мова йде про захоплення росіянами Запорізької АЕС з подальшими провокаціями у вигляді систематичних обстрілів енергоблоків та території станції, що, по-перше, поставило все людство на межу ядерної катастрофи, співмірної вибуху на ЧАЕС, а, по-друге, продемонструвало неспроможність світової спільноти адекватно відреагувати на новітні виклики, ініційовані державою-терористом.

На такому фоні питання розробки та впровадження ефективних та інноваційних механізмів взаємодії між державою, бізнесом та громадянським суспільством в

Україні значною мірою відходять на другий план. Разом з тим, це не применшує як інертність органів публічної влади у налагодженні продуктивних взаємовідносин з громадськістю, так і небажання окремих державних службовців працювати прозоро та відкрито, прислухаючись до позиції заінтересованих сторін. При цьому зазначені проблеми так чи інакше прийде вирішувати, враховуючи процеси прискореної європейської інтеграції України, що передбачають впровадження таких механізмів громадської участі як електронні петиції, громадський контроль, слухання, публічні консультації тощо, у тому числі — у сфері вітчизняної енергетики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Дослідженню механізмів взаємодії з громадськістю присвячені праці таких вітчизняних науковців як О. Пухкал, В. Карлова, Н. Казаков, Н.Обіюх, П. Манжола. У свою чергу питанням місця та ролі держави у форму-

ванні та реалізації публічної енергетичної політики присвячені роботи Г. Рябцева, О. Суходолі, А. Чемериса, С. Москалюка, В. Ліра, І. Мазур та інших.

Разом з тим, слід зазначити, що на сьогодні відсутні комплекси наукові розвідки щодо специфіки формування ефективних механізмів взаємодії з громадськістю в енергетичній сфері України, а також впровадження інноваційних практик та інструментів врахування громадської думки у процесах вироблення публічної енергетичної політики. Виходячи з цього, науково-теоретична та практична значущість зазначених проблем й зумовили вибір теми наукового дослідження.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз механізмів взаємодії з громадськістю в енергетичній сфері України та визначення напрямів їх удосконалення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Перш за все зазначимо, що на сьогодні взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства характеризується поліаспектністю форм та механізмів їх реалізації. Фахівці зазначають, що в Україні "для взаємодії органів влади та громадянського суспільства використовуються такі механізми як консультації з громадськістю, участь у громадських радах, робочих групах, громадські експертизи і моніторинги, громадські слухання, інформаційні запити до органів державної влади тощо" [1]. Разом з тим, недостатньо реалізованим у формуванні змісту публічної політики у різних сферах суспільного життя залишається потенціал громадських аналітично-експертних організацій, об'єднань профспілок, а також різноманітних асоціацій та організацій роботодавців [1].

В цілому в Україні напрацьовано достатньо потужну базу інструментів та механізмів взаємодії органів публічної влади з громадськістю, зокрема й в енергетичній сфері. Однак при цьому слід враховувати, що проблема узгодження національних, державних, громадських, колективно-групових, приватних та інших інтересів — одна з магістральних у сучасній політичній та державно-управлінській науці. Відповідно будь-які механізми взаємодії повинні бути засновані на оптимальному розподілі та перерозподілі обмежених суспільних ресурсів, що відповідало би принципам раціональності та домінуючим у суспільстві уявленням про соціальну справедливість.

Важливо зазначити, що для ефективного управління енергетичними процесами ключовим є питання вибору пріоритетних груп стейкхолдерів, інтереси яких передусім слід врахувати. При цьому коло заінтересованих сторін в енергетичній сфері від початку є достатньо широким. Виходячи з цього, у кожній конкретній галузі енергетики взаємодія зі стейкхолдерами матиме свої специфічні особливості, які слід враховувати у процесі вироблення публічної політики на різних етапах, а також різних рівнях.

Як правило, узгодження інтересів та об'єднання зусиль усіх сторін міжсекторальної взаємодії здійснюється через регулювання, яке є результатом складного консенсусу держави, бізнесу та громадянського суспільства. Крім того, важливими є договірні та інституційні механізми взаємодії, процедури яких відображаються в нормативно-правових та регулюючих документах. У їх число входять: угоди загальнодержавного, галузевого, регіонального, територіального рівнів, колективні договори, постійно діючі трьох — і двосторонні комісії, закріплені в нормативних документах процедури узгодження та захисту інтересів суб'єктів партнерських відносин. Основу механізму узгодження інтересів партнерів становлять способи, процедури, форми, методи взаємодії, система контролю виконання прийнятих угод [2].

Для підвищення ефективності взаємодії із заінтересованими сторонами, доцільно дотримуватися наступних принципів на практиці:

— відкритість та перманентність: громадські консультації за проектами нормативно-правових актів, програм у різних сферах суспільного життя організовуються регулярно, проводяться відкрито, без зовнішніх маніпуляцій, втручання, примусу або залякування;

— інформована участь та зворотний зв'язок: інформація надається і широко розповсюджується серед усіх заінтересованих сторін у прийнятному форматі; надаються можливості для обміну думками заінтересованих сторін, аналізу та розгляду коментарів з проблеми, яка розглядається;

— інклюзивність та чутливість: ідентифікація заінтересованих сторін проводиться заради підтримки оптимальної взаємодії та побудови ефективних відносин. При цьому процес участі є інклюзивним, тобто передбачає збільшення ступеня участі всіх громадян (у даному випадку — передусім заінтересованих сторін) [3, с. 21].

Крім того, всі заінтересовані сторони а) завжди захоплюються до участі в процесі консультацій; б) мають рівний доступ до інформації; в) розраховують на чутливість до своїх потреб [3, с. 21].

При цьому потрібно пам'ятати, що партнерські відносини не існують у довершеному форматі — їх потрібно вибудовувати, враховуючи заінтересованість усіх сторін і ймовірні ризики. Проте основою цих відносин є визнання рівноправності й незалежності кожного з учасників. Разом з тим, рівноправність не означає абсолютно однаковий вплив на процеси або внесення рівнозначних ресурсів — ідеться про можливість рівнозначної участі в прийнятті рішень, "гру" в команді за спільними правилами і принципами. З одного боку, це буде вибудовувати взаємну довіру партнерів одне до одного, а з іншого унеможливило конфлікт інтересів [2].

Тепер розглянемо безпосередньо взаємодію з громадськістю в енергетичній сфері. З одного боку, ми можемо спостерігати — принаймні формально — широке використання вищезазначених механізмів взаємодії та намагання слідувати загальноприйнятими принципами. З іншого боку, на сьогодні узгодження інтересів заінтересованих сторін з боку Міністерства енергетики України (далі — Міненерго) як правило зводиться до банального інформування громадськості щодо діяль-

ності міністерства, консультацій з громадськістю та різноманітних форм партнерства.

Для організації виконання такого комплексу завдань у організаціях та енергетичних компаніях діють відповідні підрозділи (управління з комунікацій та зв'язків з громадськістю тощо). Наприклад, в Міненерго функціонує департамент комунікацій, в якому діють чотири відділи: 1) Відділ комунікації та зв'язків зі ЗМІ; 2) Відділ комунікаційних кампаній; 3) Відділ зв'язків з громадськістю; 4) Відділ організації публічних подій [4].

Так, Департамент з комунікації Міненерго забезпечує умови для реалізації у повному обсязі повноважень керівництва міністерства та відповідає за організаційне, консультативне, інформаційне, оперативно-аналітичне, комунікативне (в частині взаємодії з центральними органами виконавчої влади, засобами масової інформації, громадськістю, місцевими органами виконавчої влади та адміністраціями, відповідними службами посольств та консульств тощо) та інше забезпечення діяльності міністерства [5].

При цьому практика впровадження механізму інформування широко використовується у міністерстві. Зокрема, Міненерго у 2018 році розроблено і затверджено комунікаційну Стратегію відповідно до міжнародних стандартів. Для реалізації Стратегії державним секретарем затверджується річний Комунікаційний план. Окрім цього, щорічно в плані роботи міністерства є окремий розділ "Забезпечення прозорості і відкритості Міністерства енергетики", що містить перелік заходів з усіх напрямів взаємодії з громадськістю. Крайній річний Комунікаційний план був представлений міністерством у 2019 році. У листопаді 2020 року було оголошено подання грантових заявок для "вибору отримувача гранту, який розробить стратегічну комунікаційну стратегію та її план реалізації" для Міненерго за один рік. Проте інформація про отримувача гранта за результатами конкурсу відсутня, як і не було розроблено нової комунікаційної стратегії. Комунікаційна Стратегія та план її реалізації були "призначені для встановлення чітких та націлених каналів комунікації між Міненерго та його цільовою аудиторією, для залучення широкої публіки, а також державних і приватних заінтересованих сторін до енергетичного сектору" [6]. У перспективі це повинно було покращити можливості щодо активної роботи учасників на енергетичних ринках, включаючи процес прийняття рішень та сприяти наданню своєчасного та високоякісного зворотного зв'язку.

На сьогодні Міненерго використовує декілька каналів інформування: офіційний веб-сайт, сторінка на Фейсбук, національні телеканали, газети, журнали. Для представлення офіційної позиції з актуальних питань енергетичної галузі прес-службою систематично організуються брифінги, прес-конференції, круглі столи, відеоконференції за участю керівництва та фахівців Міненерго. Однак слід зазначити, що звіти про діяльність Міненерго та його керівництва на офіційному веб-сайті публікуються не систематично та із затримкою. Значною мірою це пов'язано з тим, що, незважаючи на те, що участь у інформуванні громадськості беруть різні структури, узагальнення та координацію цієї роботи покладено виключно на Департамент комунікацій.

З метою інформування заінтересованих сторін щодо загальних змін та проєктів законодавчих актів, їх цілей та очікуваних результатів, а також задля отримання зворотного зв'язку та його подальшого врахування, Міненерго організовує консультації з громадськістю. Специфіку організації останніх визначає Постанова КМУ від 3 листопада 2010 року № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" та наказ Міністерства енергетики України від 16.10.2013 року № 739 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері ПЕК", відповідно до якого здійснюється щомісячне та поквартальне планування та звітування про проведення консультацій з громадськістю.

У свою чергу Департамент комунікацій Міненерго визначений відповідальним за координацію та узагальнення результатів проведення роботи за даним питанням. Відповідно працівники даного департаменту щорічно розробляють "Орієнтований план проведення консультацій із громадськістю" — у відповідності до міжнародних стандартів, згідно яких консультації повинні бути "безкоштовними, попередніми і поінформованими". При цьому інформація до публічних консультацій повинна в першу чергу включати оголошення у ЗМІ — місцевих, регіональних та національних, а також завчасне поширення запрошень та максимальне інформування щодо майбутньої зустрічі, включаючи порядок денний. Також важливо, щоб ця інформація була широко та легко доступною, чітко окресленою та доходила до всіх сегментів цільової аудиторії [3, с. 25].

Аналіз представлених на офіційному веб-сайті звітів щодо результатів проведення консультацій з громадськістю свідчить, що найбільш поширеним видом зазначених консультацій є електронні консультації. Інформація відносно їх проведення відображена у відповідних підрозділах: "Громадські обговорення"; "Консультації з громадськістю" (представлено плани консультацій); "Повідомлення про публічні консультації" (повідомлення щодо оприлюднення проєкту або Закону України, постанови Кабміну або наказу Міністерства енергетики); "Звіти" (про проведення консультацій з громадськістю та взаємодію з громадською радою). Також окремо виділено підрозділ "Електронне звернення", який дозволяє громадянам залишати свої запити.

Для організації консультації із громадськістю у Міненерго регулярно проводилися круглі столи в профільному комітеті Верховної Ради України, форуми та конференції; громадські слухання; засідання громадських рад, інших консультативно-дорадчих органів; електронні консультації з громадськістю (шляхом публікації проєктів актів на веб-сайті Міненерго для надання зауважень та пропозицій від заінтересованих сторін). При цьому зазначимо, що у період пандемії COVID-19, а також під час дії воєнного стану будь-які консультації із заінтересованими сторонами обов'язково враховують всі національні обмеження (наприклад, частина інформації з веб-сайту Міненерго стала закритою).

У представлених звітах за результатами аналізу проведених консультацій з громадськістю щодо проєктів нормативно-правових актів, (наприклад, за III квартал 2021 року), зазначена узагальнююча інформація про автора пропозицій та зауваження, пропозиції, а також

інформація про результати розгляду їх пропозицій, у тому числі — з обґрунтуванням прийнятого рішення щодо врахування або неврахування наданих пропозицій.

Також у переставлених звітах про проведені Міненерго консультації з громадськістю та взаємодію з громадською радою за II квартал 2022 року наведено таблицю із питаннями /проектами актів, щодо яких проведено консультації з громадськістю та заходи у межах консультацій з громадськістю із зазначенням дати. При цьому інформація стосовно звернення органу до громадської ради з пропозицією розглянути питання /проект акту подається стисло — "так" або "ні" [7].

Складовою механізми реалізації прав громадян на внесення до органів державної влади пропозицій щодо поліпшення їх діяльності, викриття недоліків у роботі та оскарження дій посадових осіб та органів державної влади [8] є розгляд звернень і проведення особистого прийому громадян. Зокрема, Міненерго у 2020 році було організовано телефонну "гарячу" лінію, опрацьовано 742 звернення громадян та 326 запитів на публічну інформацію.

Зазначимо, що з метою створення належних умов для активної участі громадськості у виробленні та реалізації державної політики при Міністерстві енергетики України функціонують кілька консультативно-дорадчих органів — Громадська рада, Науково-технічна рада, Експертна рада, Офіс підтримки реформ Міністерства енергетики України.

При цьому в представлених матеріалах на веб-сайті Міненерго тільки в Громадській раді затверджено річний план роботи на 2021 рік. Інші консультативно-дорадчі органи залучаються до вирішення тих чи інших питань та здійснюють свою діяльність залежно від поточної ситуації та виникнення необхідності щодо їх вирішення. В представлених планах їх участь зазначається по формулі "за згодою".

Разом з тим, систематично проводяться консультації щодо проектів регуляторних актів. Так, у міністерстві щорічно затверджується План діяльності Міненерго з підготовки проектів регуляторних актів. Згідно з внутрішнім порядком, підготовку та оприлюднення проекту регуляторного акту для громадського обговорення здійснює структурний підрозділ, відповідальний за його розробку. Він же здійснює базове, повторне та періодичне відстеження впливу регуляторного акту.

Що стосується діяльності Науково-технічної ради, то її засідання проводяться залежно від проблем, що виникають у тих чи інших напрямках паливно-енергетичного комплексу. Склад Науково-технічної ради затверджується Міністром енергетики України за поданням профільних заступників та керівників структурних підрозділів міністерства. Планів та звітів роботи Науково-технічної ради немає, однак є протоколи засідань робочих груп з тих чи інших питань, що розміщені на веб-сайті Міністерства. Засідання Громадської ради відбуваються раз в два місяці, про що свідчить план роботи Громадської ради та протоколи її засідань.

Незважаючи на готовність членів громадської ради надавати рекомендації щодо нормативно-правових актів та політик, які виробляє міністерство, останнє не надто активно користується цією можливістю. На-

томість, у деяких випадках, значно більшу активність у консультаціях чи оцінці проектів нормативно-правових актів проявляють члени громадської ради.

Варто звернути увагу, що в представлених звітах та планах роботи наявний пункт "Про сучасний стан та відновлення наукової підтримки енергетичної галузі", реалізація якого дозволить залучити наукову спільноту до процесу формування та реалізації державної політики у зазначеній сфері. Однак з об'єктивних причин (широкомасштабне російське вторгнення в Україну) ця ініціатива залишається поки що не більше, ніж перспективною ініціативою.

Також різноманітні заходи у межах рівня взаємодії "Партнерство" можна віднайти в річному плані роботи Міністерства за 2019 рік. План за 2020 рік на сайті не представлений. Крім того, міністерство не має розробленого окремого плану реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, хоча заходи на виконання реалізації зазначеної Стратегії передбачені у розділі "Взаємодія з громадськістю" комунікаційного плану.

Нарешті, працюючи в напрямку попередження та протидії корупції, міністерство співпрацює з Урядово-громадською ініціативою "Разом проти корупції", у рамках якої проводяться зустрічі, аналізуються документи, здійснюється оцінка корупційних ризиків. Налагоджена співпраця з Академією ДТЕК, у рамках якої проводяться тренінги розвитку для працівників міністерства.

Отже, аналіз діяльності Міненерго засвідчує, що міністерство намагається працювати у напрямку досягнення взаємопорозуміння та налагодження ефективної співпраці із громадськістю шляхом двосторонньої комунікації. Серед позитивних здобутків слід відзначити:

- інформування цільової аудиторії через соціальну мережу Facebook, яка є найбільш зручною для переважної більшості користувачів, а також дозволяє оперативно розмішувати інформацію;

- формування професійного складу Громадської ради, що безпосередньо впливає на якість підготовлених пропозицій;

- забезпечення широкого доступу до відкритих даних щодо видобувних галузей (значною мірою — завдяки партнерству з громадською організацією DiXi Group).

Разом з тим, необхідно виділити ключові недоліки комунікації, які заважають ефективному узгодженню інтересів заінтересованих сторін в енергетичній сфері України. Зокрема, мова йде про:

- відсутність ідентифікації основних заінтересованих сторін у виробленні публічної політики та, відповідно, відсутності механізмів їх залучення до прийняття політико-управлінських рішень;

- хаотичне наповнення офіційного веб-сайту, відсутність оновлення або наповнення окремих рубрик;

- публікацію основних звітів з суттєвим запізненням (деякі звіти взагалі відсутні);

- відсутність стратегії розвитку консультативно-дорадчих органів при Міненерго;

- фактичну відсутність аналітичних та узагальнюючих матеріалів щодо взаємодії міністерства із заінтересованими сторонами;

— недостатню увагу Міненерго публікації фахових, аналітичних матеріалів щодо функціонування паливно-енергетичного комплексу, а також інформаційних матеріалів, зрозумілих пересічним споживачам;

— відсутність у міністерстві окремого внутрішнього акту, який би деталізував порядок проведення консультацій з громадськістю з врахуванням специфіки галузі;

— відсутність ефективного зворотного зв'язку щодо впровадження у практику діяльності міністерства результатів проведення консультацій з громадськістю.

Підсумовуючи вищезазначене, зазначимо, що удосконалення взаємодії з громадськістю зі сторони Міненерго потребуватиме:

— чіткої ідентифікації та структурування основних груп заінтересованих сторін, задіяних у виробленні публічної політики в енергетичній сфері (з подальшим їх представленням у відповідній рубриці на офіційному веб-сайті);

— розробки та затвердження регламенту діяльності міністерства, у якому окрему увагу приділити взаємодії з громадськістю керівництва та працівників міністерства за всіма напрямками взаємодії;

— розширення представництва Міненерго у соціальних мережах (зокрема, в Instagram та Telegram);

— систематичного оновлення всіх розділів офіційного веб-сайту Міненерго, у тому числі — рубрики про контактні дані працівників міністерства, що важливо з точки зору налагодження ефективної комунікації;

— наповнення відповідного розділу офіційного веб-сайту Міністерства енергетики України інформацією щодо типових питань, з якими звертаються до міністерства, а також відповідями на них (у межах дозволеного Законом України "Про доступ до публічної інформації");

— запровадження нових механізмів комунікації між експертами, членами консультативно-дорадчих органів та представниками міністерства (зокрема, мова йде про онлайн-платформи, віртуальні кабінети та конференц-зали тощо);

— проведення регулярних онлайн-трансляцій засідань консультативно-дорадчих органів при міністерстві, а також проведення засідань у межах консультацій з громадськістю.

При цьому важливо пам'ятати, що узгодження інтересів та об'єднання зусиль усіх сторін міжсекторальної взаємодії повинно здійснюватися через регулювання, яке народжується в результаті складного консенсусу держави, бізнесу і суспільства, необхідного для забезпечення підвищення якості життя громадян. Виходячи з цього, органи влади повинні активно працювати у визначенні стратегій стосовно бізнесу та громадян, адже для цього вони мають достатній набір засобів для досягнення цілей публічної політики — законодавчі, економічні інструменти, освітні програми, соціальні стандарти тощо. Кожен з них передбачає взаємодію влади, бізнесу і суспільства на різних рівнях і кожен має свої переваги і недоліки [2]. Таким чином, необхідно отримувати вигоду від комплексного використання всіх цих інструментів і знайти правильне співвідношення засобів і визначених цілей.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведений аналіз свідчить, що в цілому на сьогодні в Україні існує достатньо інструментів та механізмів взаємодії органів публічної влади з громадськістю, зокрема й в енергетичній сфері. Разом з тим, значна частина з них реалізується з певними особливостями та відхиленнями від загальноприйнятих стандартів. Це пов'язано з цілим комплексом як об'єктивних (пандемія COVID-19), так і суб'єктивних причин (загальна інертність органів публічної влади у налагодженні продуктивних взаємовідносин з громадськістю, відсутність ідентифікації основних заінтересованих сторін у виробленні публічної політики з боку органів державної влади, відсутність стратегії розвитку консультативно-дорадчих органів при міністерствах та відомствах тощо).

Виходячи з цього, формування комплексної моделі взаємодії з громадськістю в енергетичній сфері — важливе науково-практичне завдання, яке потребуватиме вирішення у найближчий час. При цьому зазначена модель обов'язково повинна включати у себе основні принципи зазначеної взаємодії (відкритість та перманентність, інформована участь та зворотний зв'язок, інклюзивність та чутливість), відповідну стратегію, пріоритетні напрямки розвитку, ключові елементи та механізми реалізації, а також оцінку ефективності, закріплену в базових документах і стандартах взаємодії. А її впровадження у державно-управлінську практику сприятиме не лише швидкій реалізації актуальних проєктів в енергетичній сфері, загальному покращенню надання послуг тощо, але й зменшенню фінансового тягаря, який лежить на державі.

Що стосується перспектив подальших досліджень у даному напрямі, то вони передусім полягають у розробці та запровадженні нових механізмів комунікації між експертами, членами консультативно-дорадчих органів та органами державної влади в енергетичній сфері України.

Література:

1. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016-2020. К.: Ваіте, 2016. 280 с.

2. Механізми узгодження інтересів у виробленні публічної політики в Україні: монографія / за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ: НАДУ, 2021. 216 с.

3. Проєкт підвищення продуктивності "Підвищення стійкості енергосистеми для інтеграції з Європейською енергетичною системою". ПрАТ "Укргідроенерго" (УГЕ). URL: https://uhe.gov.ua/sites/default/files/inline-files/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82%20%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%83%20%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%97%20%D1%96%D0%B7%20%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%

BE%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%28%D1%83%D0%BA%D1%80.%D0%9F%D0%92%D0%97%D0%A1%29.pdf (дата звернення: 15.07.2022).

4. Про затвердження Положення про Департамент комунікацій та його структурні підрозділи: наказ Міністерства енергетики України від 04.09.2020 р. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245474942> (дата звернення: 05.07.2022).

5. Про Департамент забезпечення комунікацій та організаційної роботи Міністерства енергетики та вугільної промисловості України: положення Міністерства енергетики України від 21.03.2017 р. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id242002> (дата звернення: 05.08.2022).

6. Розробка та реалізація комунікаційної стратегії для Міністерства енергетики України. Громадський простір: веб сайт. URL: <https://www.prostir.ua/?grants=rozrobka-ta-realizatsiya-komunikatsijnoji-stratehiji-dlya-ministerstva-enerhetyky-ukrajiny> (дата звернення: 18.08.2022).

7. Інформація про проведені Міністерством енергетики консультації з громадськістю та взаємодію з громадською радою у II кварталі 2022 року. Звіти. Міністерство енергетики України. URL: <https://mev.gov.ua/rubrika/zvity-2> (дата звернення: 13.08.2022).

8. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Державній інспекції енергетичного нагляду України: наказ Міністерства енергетики України від 03.12.2020 № 779. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-21#Text> (дата звернення: 16.08.2022).

References:

1. OSCE (2016), *Isnuiuchi mekhanizmy spivpratsi orhaniv derzhavnoi vlady z orhanizatsiiami hromadians'koho suspil'stva v konteksti realizatsii Natsional'noi stratehii spryiannia rozvytku hromadians'koho suspil'stva v Ukraini 2016-2020* [Existing mechanisms of cooperation between state authorities and civil society organizations in the context of the implementation of the National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine 2016-2020], Vaite, Kyiv, Ukraine.

2. Teleshun, S.O. (2021), *Mekhanizmy uzgodzhennia interesiv u vyroblenni publichnoi polityky v Ukraini* [Mechanisms of coordination of interests in the

development of public policy in Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

3. PrAT "Ukrhydroenerho" (UHE) (2021), "Productivity improvement project "Increasing the stability of the energy system for integration with the European energy system"", available at: <https://uhe.gov.ua/sites/default/files/inline-files/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82%20%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%83%20%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%97%20%D1%96%D0%B7%20%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%28%D1%83%D0%BA%D1%80.%D0%9F%D0%92%D0%97%D0%A1%29.pdf> (Accessed 15.07.2022).

4. Ministry of Energy (2020), "On the approval of the Regulation on the Department of Communications and its structural units", available at: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245474942> (Accessed 05.07.2022).

5. Ministry of Energy (2017), "About the Department of Communications and Organizational Work of the Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine", available at: <https://regulation.gov.ua/documents/id242002> (Accessed 05.08.2022).

6. Hromads'kyj prostir (2020), "Development and implementation of a communication strategy for the Ministry of Energy of Ukraine", available at: <https://www.prostir.ua/?grants=rozrobka-ta-realizatsiya-komunikatsijnoji-stratehiji-dlya-ministerstva-enerhetyky-ukrajiny> (Accessed 18.08.2022).

7. Ministry of Energy (2022), "Information on consultations with the public held by the Ministry of Energy and interaction with the public council in the II quarter of 2022", available at: <https://mev.gov.ua/rubrika/zvity-2> (Accessed 13.08.2022).

8. Ministry of Energy (2020), "On approval of the Procedure for consideration of appeals and organization of personal reception of citizens in the State Energy Supervision Inspection of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-21#Text> (Accessed 16.08.2022).

Стаття надійшла до редакції 12.09.2022 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА